

УДК 61:378.147:811.111

## ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНИХ СТУДЕНТІВ НА КЛІНІЧНИХ КАФЕДРАХ

В. Г. Дубініна, О. В. Кузнецова, А. І. Рибін

*Одеський національний медичний університет*

## PARTICULARITIES OF ENGLISH-SPEAKING STUDENTS TRAINING AT THE CLINICAL DEPARTMENTS

V. H. Dubinina, O. V. Kuznetsova, A. I. Rybin

*Odesa National Medical University*

Сучасний стан суспільства висуває нові вимоги до якості навчання англомовних студентів. Іноземні студенти насамперед орієнтовані на практичну частину занять. До дослідження ми залучили 120 англомовних студентів, які навчалися онкології в ОНМУ. Виходячи зі сформованих історичних особливостей заселення країн, студенти були розподілені в дві умовні групи спостереження. Ми також брали до уваги їх національні особливості та особливості психічного складу, а також характер мислення і соціонічний тип. Всі студенти добровільно заповняли анкету анонімного анкетування в останній день навчання на кафедрі. Лекції і практичні заняття студенти обох груп слухали англійською мовою. Студенти II групи мали можливість спілкуватися з пацієнтами російською мовою самостійно без викладача протягом всього 10-денного циклу онкології. Впровадження “російської мови” в процес навчання англомовних студентів сприяло підвищенню мотивації студентів та заохоченню до подальшого поглибленого вивчення онкології. Процес навчання англомовних студентів з елементами спілкування з хворими російською мовою максимально наближає до реальної комунікації та створює передумови для переносу накопичених знань у реальну практику спілкування “лікар-пацієнт”.

Modern condition of the company puts forward new requirements to the quality of training of english-speaking students. Foreign students in the first place oriented to the practical part of the course. Prior to the study, we have attracted 120 english-speaking students, who studied Oncology in ONMU. All students were divided into two conventional groups of observation depending of the historic features of the settlement of the countries. We also took into account their national traits and peculiarities of the mental warehouse, as well as the nature of thinking and socionic type. All students voluntarily completed the form of an anonymous questionnaire on the last day of training at the department. Students of both groups listened lectures and practical classes in english. But students of the second group had the opportunity to communicate with patients in russian language on their own without a teacher during the 10-day cycle. The introduction of the “russian language” in the process of learning english-speaking students contributed to increasing the motivation of students and the motivation to further thorough study of oncology. The process of learning english-speaking students with elements of communication with patients in the russian language maximally closer to real communication and creates preconditions for the transfer of knowledge accumulated in the real practice of communication “doctor-patient”.

**Вступ.** Навчання іноземних студентів у медичному університеті, як і в будь-якому іншому вищому навчальному закладі, вже не є виключенням з правил і вказує на певний рівень ВНЗ. Сучасний стан суспільства висуває нові вимоги до якості навчання іноземних студентів, зокрема англійською мовою. Інформація про якість викладання дисциплін, особливо на клінічних кафедрах, і про мовний рівень викладачів у навчальному закладі передається з вуст в уста на батьківщині наших нинішніх і майбутніх студентів. Саме ці два пункти є деколи сприяючим чинником у виборі вищого навчального закладу іноземним студентом, і рішення не залежить від вартості

навчання і місця розташування ВНЗ. Для залучення більшої кількості іноземних студентів виникла проблема створення нової теоретичної концепції навчання іноземного студента. Передбачається, що нова концепція змогла б, спираючись на наявну методичну базу, допомогти освоїти студентам більш докладно приватні питання дисципліни, що вивчається на клінічній кафедрі, правила вживання мовних зворотів, прийнятих у медичній практиці; а також сприйняти особливості національного менталітету країни навчання.

**Основна частина.** *Об’єкт дослідження* – навчально-пізнавальна діяльність англомовних студентів на етапі вивчення дисципліни “Онкологія”.

© В. Г. Дубініна, О. В. Кузнецова, А. І. Рибін

Мета дослідження полягає в розробці нової теоретичної концепції навчання англomовних студентів, на основі врахування особливостей менталітету, яка дозволила б підвищити ефективність викладання на клінічних кафедрах, посилити мотиваційний фактор у процесі навчання, активізувати пізнавальні інтереси учнів, а також органічно вибудувати навчальний процес у контексті міжкультурної комунікації.

Відповідно до цілей дослідження нами були визначені такі завдання:

- 1) підвищити ступінь ефективності викладання і рівень мотивації англomовних студентів, враховуючи особливості етнічного менталітету іноземних учнів;
- 2) розробити технологію експериментального навчання російської мови англomовних студентів;
- 3) провести аналіз результатів експериментального навчання для оцінки якості навчання англomовних студентів на клінічній кафедрі.

Для досягнення поставлених завдань ми застосували такі методи дослідження:

- спостереження за навчальним процесом на заняттях, бесіди з англomовними студентами (науково-емпіричний метод);
- проведення асоціативного експерименту і використання різних видів педагогічного експерименту (який констатує, навчальний, контрольний);
- якісно-кількісний аналіз отриманих експериментальних даних шляхом анкетування студентів після закінчення циклу “Онкологія”.

Згідно з існуючим загальноприйнятим визначенням, національний менталітет включає три смислові складові: якість національного характеру, національно обумовлений склад мислення та особливості мови. При раніше проведеному аналізі і зіставленні особливостей менталітету російських і іноземних студентів ми виявили ряд закономірностей. Іноземні студенти насамперед орієнтовані на практичну частину занять всього циклу онкології. Вони зацікавлені більшою мірою, ніж російські студенти, в курації онкологічних хворих у стаціонарних відділеннях онкологічного диспансеру, а також присутності на консультативному прийомі різних фахівців в диспансерно-поліклінічному відділенні ООД. При цьому завжди виникають труднощі при спілкуванні англomовних студентів з російськомовними пацієнтами онкологічного диспансеру. Який би не був рівень англійської мови і рівень загальної професійної підготовки викладача, все одно іноді цього не достатньо, особливо при спілкуванні групи англomовних студентів з 4-5 чоловік з одним хворим через викладача. При цьому відсутній прямий контакт і довірчі відносини між лікарем та хворим,

що призводить до недовомовленості та надання інформації в неповному обсязі. Синхронний переклад відволікає як студентів, так і самого викладача, що призводить до спрощення скарг хворого, вкорочення анамнезів і скорочення загальної інформації про перебіг захворювання та особливості діагнозу у даного конкретного пацієнта в цілому. Нед Сили описував стратегії міжкультурної комунікації і вирізняв суперціль: “Студенти повинні розвивати розуміння культури країни мови, що вивчається, виробляти позитивне ставлення до неї, а також формувати вміння та навички, необхідні для того, щоб органічно функціонувати в середовищі носіїв цієї мови і культури”.

У зв'язку з поставленими цілями і завданнями ми включили в дослідження 120 англomовних студентів V–VI курсів, які перебували на навчанні на кафедрі онкології з курсом променевої діагностики і лікування в Одеському національному медичному університеті в період з 2011 по 2012 р. На V курсі студенти навчалися протягом 10 днів на базі Одеського обласного онкологічного диспансеру. На VI курсі студенти навчалися протягом 3 днів на базі Центру реконструктивної та відновлювальної медицини (Університетська клініка). Середній вік студентів склав 23,5 року. Групи іноземних студентів були сформовані спочатку на I курсі деканатом міжнародного факультету таким чином, щоб вони були мультинаціональні. Тобто в англomовній групі були студенти з Сирії, Іраку, Індії, Палестини, Нігерії, Лівану, Алжиру, Ізраїлю, Естонії, Туреччини та інших країн.

Кожен народ має свою мову і свою систему понять. Кожна мова відображає різне світосприйняття і, на нашу думку, необхідно знайомити з ним англomовних студентів в контексті діалогу культур, тобто формувати в іноземних учнів “навички культурної свідомості” (cultural awareness skills). З'єднання російської мови як навчального предмета з життєвим досвідом англomовних студентів, з урахуванням особливостей їх національного менталітету, на нашу думку, сприяє розвитку студентів в інтелектуальному, емоційному та духовному плані. Так, засвоєння російської мови для англomовних студентів – це не тільки набуття знань про нову для учнів мову, але і набуття основ іносоціокультурної комунікації.

Виходячи зі сформованих історичних особливостей заселення деяких країн, вихідці з яких є в даний час студентами Одеського національного медичного університету, ми розподілили студентів в дві умовні групи спостереження. Ми також брали до уваги їх національні особливості та особливості психічного складу, а також характер мислення і соціонічний тип.

Таким чином, перша група спостереження включала 60 англомовних студентів V–VI курсів, які народилися в Сирії, Іраку, Індії, Палестині, Нігерії, Лівані, Алжирі. Друга група спостереження включала 60 англомовних студентів V–VI курсів, які народилися в Ізраїлі, Естонії, Туреччині, Сирії, Іраку. Всім студентам, які брали участь в експерименті, пропонували добровільно заповнити анкету анонімного анкетування в останній день навчання на циклі онкології. Всі лекції і практичні заняття студенти першої і другої груп слухали англійською мовою з урахуванням національного менталітету.

Комунікативно-когнітивне навчання передбачає створення на практичних заняттях сукупності ситуацій, стимулюючих мовну діяльність іноземних студентів. У зв'язку з цим, студентам другої групи пропонувалося додаткового до основної програми клінічної дисципліни освоїти основи предмета, що вивчається українською мовою. З цією метою студентам надавалася можливість спілкуватися з пацієнтами (збір скарг і анамнезу, об'єктивний огляд) на поліклінічному прийомі, а також курація хворих са-

мостійно без викладача протягом всього 10-денного циклу онкології.

Основним об'єктом, якість якого ми розглядаємо, є процес викладання. Однак неможливо говорити про якість і вдосконалення процесу викладання в цілому – необхідне виділення його окремих елементів, якість яких найбільш істотна для викладання як системи. При проведенні оцінки якості викладання онкології ми оцінювали умови, створювані викладачем для забезпечення якості: “стартовий” рівень знань студентів і надані можливості. У свою чергу, одним з елементів, що підлягають оцінці, є не тільки рівень навчальних досягнень студента, але і його особистісний розвиток, а також ефективність подальшого використання отриманих знань і мотивація до вивчення приватних питань дисципліни самостійно. Крім того, ми оцінювали так званий “прогрес студента”, а не лише результат, а також готовність до продовження освіти. Результати проведеного обстеження англомовних студентів, які вивчили онкологію на V–VI курсах, представлені в таблиці 1.

**Таблиця 1.** Результати анкетування англомовних студентів

Затвердження	1 група n=60/%	2 група n=60/%
Клінічна дисципліна та її ключові терміни були представлені чітко і достатньо пояснені	60/100,0	60/100,0
Викладач використовує ефективні методи викладання	45/75,0	60/100,0
Викладач володіє викладуванним матеріалом	45/76,6	57/95,0
Я задоволений практичною частиною занять	37/61,6	60/100,0
Викладач представляє матеріал в цікавій манері	32/53,3	60/100,0
Викладач задовольняє мої вимоги особистісного розвитку та професійного формування	45/75,0	58/96,6
Викладач стимулює активність (мотивацію) студентів	33/55,0	60/100,0
Викладач проявляє позитивне ставлення до студентів	41/68,3	60/100,0
Викладач володіє англійською мовою на належному рівні	60/100,0	60/100,0
Я планую надалі поглиблено вивчати приватні питання онкології	2/3,3	17/28,3

Впровадження “російської мови” в процес навчання англомовних студентів сприяло підвищенню мотивації студентів у 60 студентів II групи (100,0 %) порівняно з 33 студентами I групи (55,0 %) та заохоченню до подальшого поглибленого вивчення онкології у 17 студентів II групи (28,3 %) порівняно з 2 студентами I групи (3,3 %). На нашу думку, впровадження “російської мови” в процес навчання іноземних англомовних студентів може мати місце на сучасному етапі навчання і стає одним з головних компонентів всього процесу комунікативно-когнітив-

ного навчання, будучи при цьому дзеркальним відображенням тих мовних ситуацій, з якими стикається студент поза навчальною діяльністю. Процес навчання англомовних студентів з елементами спілкування з хворими російською мовою максимально наближає до реальної комунікації та створює передумови для переносу накопичених знань у реальну практику спілкування “лікар-пацієнт”.

**Висновки:** 1. Вважаємо за доцільне орієнтувати процес навчання англомовних студентів на самих учнів, органічно вибудувати навчальний процес у

відповідності з особливостями національного менталітету учнів.

2. Запропонована теоретична концепція навчання дозволить надалі підготувати англомовних учнів до реальної комунікації з представниками інших культур у професійній і побутовій сфері.

3. Формування рис “вторинної мовної особистості” в англомовних студентів з впровадженням у навчаль-

ний процес елементів спілкування російською мовою сприяє взаємозв'язку лінгвокультурологічного, комунікативного і соціокультурного розвитку іноземних учнів засобами російської мови, що в кінцевому підсумку забезпечує формування у студентів-іноземців здатності використовувати російську мову як інструмент спілкування в процесі міжкультурної комунікації.

### Література

1. Востриков А. Аудит и оценка качества: вопросы и проблемы / А. Востриков // *Alma mater* (“Вестник высшей школы”). – 2002. – № 6. – С. 10–12.

2. Егошин А. П. Мотивация трудовой деятельности : учеб. пособие / А. П. Егошин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 464 с.

3. Качество образования в Новосибирском государственном техническом университете: ежегодный доклад / под общ. ред. А. С. Вострикова. — Новосибирск : Изд-во НГТУ, 1999. — 81 с.

4. Лебедева Е. А. Активность студентов в учебном процессе как показатель его качества: Тез. докл. IV Междунар. конф. – Новосибирск : НГТУ, 2001. – С. 232–233.

5. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М. : Высшая школа, 2004. – 512 с.

6. Управление качеством образования: практикоориентированная монография и методическое пособие / под ред. М. М. Поташника. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Педагогическое общество России, 2006. — 448 с.

7. Управление качеством : учебник для вузов / [С. Д. Ильенкова, Н. Д. Ильенкова, В. С. Мхитарян и др.]; под ред. С. Д. Ильенковой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 334 с.

Отримано 22.09.14